

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5— „
četrt leta . . . . . 2-50 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Možitev učiteljic sploh!

Članek o možnostih tržaskih učiteljic in opomba uredništva o tem — to nam je dalo povod, da se oglašamo tudi kranjske učiteljice.

Koleginja Gregoričeva iz Škedenja je proti poroki učiteljic iz razlogov, ker je ta proti pedagoškimi in družinskimi načelom. Ne vidi nobenih vrlin pri učiteljici-materi. Učiteljice, ki ne čutijo poklica do učiteljstva, naj se poročijo. Poroka učiteljic ni humaniteta, marveč gola sebičnost. Poročene učiteljice bi zanemarjale svoje dolžnosti. Učiteljice ne marajo ravno poroke, marveč pokojnino namesto odpravnine. To so glavne misli referata tov. Gregoričeve, ki so jim tudi ostale kolegince pritrdirile in sestavile memorandum na „Slovensko učiteljsko društvo.“

Čudile smo se, ko smo čitale ta izvajanja. Nerazsodni svet je proti osebni ženski svobodi — in temu se pridružijo še celo ženske same, učiteljice, odgojevalke, ki bi morale biti prvobornilke za svobodo in enakopravnost ženstva! Danes se odpirajo vrata omikanim in izobraženim ženam v razne stanove; prodira čimbolj načelo enakopravnosti ženstva z moškimi, zato smo s pravim obžalovanjem čitale izvajanja in sklepe tržaskih učiteljic.

Ali je res možnost učiteljic nasprotna pedagoškimi načelom? Pedagogika je zbirka raznih pravil in etičkih naukov za odgojo, ki so lepi, resnični in potrebni, a v praktičnem življenju se le deloma, večkrat celo nič ne ozirajo. Glavno pravilo pedagogike je: Odgoj v materinem jeziku! Kako se ravna po tem pravilu, vedo najbolje tržaski Slovenci. Tista slavna vlada, ki je potrdila pedagoške knjige, pomaga raznarodovati našo dečo vsepovsod. Ako se na taka kardinalna vprašanja pri narodni

odgoji ne ozira, potem se bo podrl svet, ako nastopa v šoli pri odgoji učiteljica-mati!

Zakon je potreben že zaradi moralnega življenja. V tem oziru mora vladati odločna osebna svoboda. Kdor ne čuti potrebe zakona, blagor mu, živi naj sam, pa tudi umrje naj sam. Oni pa, ki hoče stopiti v zakonski stan, naj sam dobro premisli, če bo sladak ali grenak, lahak ali težak. Kakor si bo kdo postlal, tako bo spal; to vse sodi v zasebno družinsko razmerje. V človeški družbi morajo biti zastopani vsi stanovi. Ako bi ne bilo bednih in potrebnih, bi ne bilo boja za kruh, bi ne bilo plemenite sebičnosti. Iz take sebičnosti smo si izvolile tudi učiteljice svoj stan, da nam je mogoče živeti; sebičnost je tudi prirojen človeški nagon, ki se za njim peha ves svet. Mar se naj samo učiteljice iz humanitete odpovemo plemeniti sebičnosti? Če se torej omoži kaka učiteljica ali če jo kdo poroči iz sebičnosti, to nikogar nič ne briga. Sama bodeta nosila udobnosti, križe in težave zakonskega stanu. Sama bodeta odgovorna za svoj obstanek in odgojo svojih otrok. Ako bi katera zanemarjala svoje stanovske dolžnosti zaradi zakona, so tukaj predstojniki, ki morajo temu odpomoči — dolžnosti stanu se morajo izpolnovati natančno in točno, drugače pride kazen. Tako je v drugih stanovih — in tako mora biti tudi pri nas.

Družina je podobna malemu kraljestvu, v katerem kraljujeta in gospodarita svobodno v mejah zakona in ljubezni oče in mati. Oba morata skrbeti za obči blagor svojega malega kraljestva. Ako sta pridna, varčna in sporazumna, jima gre gotovo dobro. O družinskih razmerjih je težko govoriti, ker tu pridejo v poštev neštete okolščine. V vsaki družini so druge razmere, druge zmožnosti, druge navade. Oče in mati morata znati uporabljati razne krajevne, družabne in eksistenčne raz-

mere v svoj prid, če hočeta izhajati z družino in ne zabresti v bedo in pomanjkanje. Tudi učiteljica-mati se mora prilagoditi svojim razmeram tako, da bo izpolnovala natančno svoje stanovske dolžnosti in obenem ne zanemarjala domače hiše, zlasti pa odgoje svojih otrok. Kdor ob dobrem zaslužku ne zna udobno urediti svoje domače hiše in domačega razmerja, ta je slab gospodar. Posledice tega mora nositi sam. Ako pa kdo vestno in natančno izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, so zasebne družinske razmere njegova stvar. Zato se čudimo izjavi tov. Gregoričeve, da ne vidi nobenih vrlin pri omoženi učiteljici. Ako ta zadostuje svojemu stanovskemu poklicu, je dovolj velika vrлина, druge vrline bi bilo smešno zahtevati. Kaj čudno pa done na uho besede: „A če se boji pomanjkanja, naj bo oprezna, komu reče usodopolni: da.“ Torej ljubezen, blago srce in sorodstvo duš je po njenem mnenju postranska stvar, prvo je denar in udobnost, na to glejmo učiteljice ali pa ostanimo same. Mar tvori dobra eksistenca v zakonu vso srečo? Dvomimo!

Izvajanje pa, [da bi bila noseča učiteljica v izpodtiko učencem, je smešno. To je nekaj vsakdanjega, vedno in povsod vidnega. Če pa bi bilo morda za šolo neprimerno, ali se temu ne odpomore lahko s primerno obleko, v izrednem slučaju z dopustom? Kdor se pohujšuje zaradi materine nosečnosti, je že prej pohujšan. So druge okolščine, ki otroke pohujšujejo v mnogo večji meri kakor to — to je razbrzdana človeška družba, ki jo otrok povsod vidi, opazuje in posnema. Le ne iskati v pedagogiki nauka za izpodtiko, raztresenje in razmišljanje v onem, brez česar bi bila pedagogika brez pomena!

Tudi trditve o času poroda zaradi dopusta in nadomestovanja ne drži. Po tej trditvi bi moralo učiteljstvo vzeti patent na svoje

zdravje. Ali ne zbolijo v mnogih slučajih in za dlje časa tudi neporočene učiteljice in učiteljci? Kdo se izpodtika pa takrat, ako dobijo ti dopust in namestnika? Menda nihče!

Obče je znano in je tudi neovrgljiva resnica, da je mati glavni steber pri odgoji otrok. Komu ni znana materina ljubezen do svojih otrok? Odrasli se spominjajo še v sivi starosti one zlate, otroške dobe, ko so uživali materino ljubezen, nauke in opomine. Pri tem ima veliko ulogo izobrazba. Izobražene matere odgojujejo svoje otroke boljše, temeljiteje in vestnejše kot neizobražene, o tem se vsakdo lahko prepriča v navadnem življenju. Učiteljica-mati bi lahko služila za zgled pri odgoji in ne v izpodtiko ali celo zanemarjenosti. Trditve, da bi stanovske dolžnosti ovirale pri odgoji svojih otrok, je ničeva. Ali so matere na kmetih vedno doma? Koliko dela imajo kmetice izven družinske hiše, je obče znano, pa si znajo vendar pomagati, akoravno nimajo sredstev za izobraženo vzgojiteljico. Kaj pa ženstvo v drugih stanovih, trgovini, obrti in raznih uradih? Ako si znajo te matere pomagati, ki uporabljajo mnogo več časa za delo in zaslužek izven domače hiše, si bo znala menda pomagati tudi pametna učiteljica-mati, ki je odsotna 5 do 6 ur na dan, a ima poleg tega še po dva popolnoma prosta dneva v tednu.

Nasvet, da naj se pomožijo one mlade učiteljice, ki se dolgočasijo v šoli in komaj čakajo konca pouka, zaradi česar trpi pouk in napredek, diši nekako po denunciantstvu in nerazsodnosti, kar ne bi smelo nikdar priti iz ust učiteljice-odgojiteljice. Mlad učitelj kakor učiteljica sta polna življenja. Njima je svet raj, posajen s cvetjem, zabavo in kratkočasjem. Če o solzni dolini še nimata pojma, pa pride zanesljivo pozneje z življenjem, z bridkimi izkušnjami in prevarami. Čimbolj in čimprej jih izmodri življenje, tembolj se zbuja v njih lju-

LISTEK.

Pisma iz onstran groba,

Piše pokojni Afron Voljniš, priobčuje Florijan Švon.

III.

Upam, dragi Švon, da Ti je Čiro predal drugo pismo, ki sem ga pisal njemu v dokaz, da res pišem jaz, Afron Voljniš.

Nadaljujem.

Ko sem tako zrl sam sebe, se je zbuja v meni spomin na vse, prav na vse, kar sem trgal z zemeljskega telesa svoje lastno meso. To so bile strašne duševne bolečine. Ko sem izbrisal zadnje pego na „Jazu“, ki me je vezala na zemeljsko snov, sem začutil krog sebe svež pomladni dih novega življenja.

Dragi, do tu, kolikor sem Ti na kratko razložil svoje dogodljaje, je bilo takorekoč rojstvo pojava v novo življenje. To so bile zadnje bolečine, ki sem jih občutil kot posledice črnih dejanj svojega zemeljskega bivanja. Sedaj živim kot bitje brez bolečin, ker so pretrgane vse vezi, ki bi me spajale z zemeljsko materijo.

V meni sta izmrla kes in žalost, nasprotno pa me obdaja oživljajoča radost, ki jo občutim in diham iz vseмира. Moje spoznanje

raste, in marsikaj, kar mi je bilo prej uganka, mi je sedaj jasno kakor beli dan, zakaj z mene je padla temna, neprodorna, črna zavesa snovi.

Vsa moja dejanja, vsi zunanji vtiski, ki so vplivali name, so vstajali, kakor bi se še enkrat ponavljali. Ali ti niso več prohajali, ampak so bili zbrani v mojem spominu, v mojem „Jazu“.

Ko sem jih tako zrl v sebi, sem hotel, da jih izbrisem iz svoje zavesti; rad bi jih bil pregnal, ali stali so tu, kot da bi bili zakovani v mojem „Jazu“. Zopet sem si želel, da prominem.

A kolikor bolj sem to želel, tem bolj so vstajali v meni spomini na moja dejanja, ki so bila črne pege mojega življenja, in tem hujše sem občutil v sebi duševno bol. Moja vest me je pregnala in silila, da uničim ta storjena dejanja. Ali kako uničiti nekaj, kar je storjenega?

Rad bi bil klical na pomoč, ali zaman. Kaj pomaga klic v brezmejno mračno praznino nočnih dalj? Neka hladna sila me je prevela, bil je to kes. S svojo voljo sem trgal svoja slaba dejanja iz svojega zavedajočega se „Jazu“.

V daljavi vstajajo obrisi novih krajev, praznina in noč gineta, grobna tišina peva pesem rojenic, in iz dalje slišim petje odnotnih

prebivalcev. Neka notranja moč me goni naprej, naprej iz te prazne puščave v daljne brezmejne dalje.

Mlad, preroben in v srečo sto novih nad se bližam deželi novega preropenja in novega življenja.

Želim, da kmalu dosežeš tudi Ti to deželo vedno cvetočih lotosov.

Tvoj

Afron.

IV.

To veš, dragi Švon, da se je pričelo krog mene daniti. Vedno bolj sem se zavedal svojega novega položaja. Pričetkoma sem mislil, da je to petje tukajšnjih prebivalcev, ali motil sem se. Harmonični akordi, ki so doneli iz jutranjih dalj, so postajali vedno milejši in mojo dušo so prešinjali z neko nepopisljivo radostjo in zadovoljstvom. Ta vsemirska glasba je bila tako veličastna, da sem gledal v mislih vesolni vseмир kot pevajoče življenje, ki vzdržuje v svoji harmoniji vesolstvo v vesolstvu.

Zatopljen v nebeško simfonijo, ki jo peva vseмир svojemu Stvarniku, sem momentano pozabil, da sem bil nekoč trpin učitelj in rob krivice na zemlji.

Neizrečeno velike, razsežne dalje so se razprostirale pred mano. Nad mano se je dvigal svetel nebesni svod v žareči jutranji zarji.

To je bilo krasno jutro prvega pomladnega dne mojega prebujenja v novo življenje.

Vem, kaj porečeš k temu, dragi prijatelj Švon. „Hladna zemljica pokriva tvoje truplo, ki razpada v nič, kako moreš trditi, da še eksistuješ, živiš, čutiš, misliš in govoriš?“ — Ali bodi prepričan, Švon, da Tvoj prijatelj Afron še živi, še misli in čuti bolj kot je čutil kdaj kot človek. Sedaj sem prost zemeljskih okov. Moj duh plava prosto, kot plava prost sokol prosto v zraku. Gravitacijska sila drži moje razpadajoče truplo v drobno zemljo, a moj duh je prost vsake teže.

Mojega duha, ki je poln radosti, ne teži več zemeljska snov. Obdan je z eterično odejo ki jo nazivljejo navadno perispit. Namesto snovnega telesa imam zdaj eteričen perispit, v katerem se zrcali oblika človeka. Čudno, kajne, in vendar je tako.

Pomisli! Ali ne napravi umetnik najprej kalupa, da vlije v njega snov in da tako ustvari zamiselni kip?

In tak kalup je tudi človeško telo, iz katerega se rodi duh. Toda, kaj bi vedel svet o umetnikovem delu, ako bi zamiselni kip ostal zaprt v kalupu?

Zato umetnik razbije kalup, da se mojster in z njim gledalci divijo nad umetniško dovršenim kipom, ko se postavi ljudem na vpogled. In kalup? Kalup razbijejo umetnikovi hlapei,

